

NÆRINGS
FORENINGEN

Gir kraft til vekst

Høringsinnspill til Skattekommisjonens utredning NOU 2026:9 – Veien mot et bedre og mer robust skattesystem

Forutsigbarhet og redusert skattetrykk viktigst

Næringslivet i Stavanger-regionen er helt sentralt for den norske velferdsstaten. NiS og Handelshøyskolen ved Universitetet gir hvert år ut Økonomisk Rapport, basert på tall fra Asplan Viak og Dun & Bradstreet. Fjorårets rapport viste at 39 prosent av alt overskudd fra privat næringsliv i Norge kom herfra i 2024.

De siste årene har pandemi, inflasjon og geopolitisk uro bidratt til økt usikkerhet for våre bedrifter. Når eksterne spenninger og begivenheter skaper utfordringer er det ekstra viktig at det vi selv har kontroll over – som skatte- og avgiftssystemet - bidrar til forutsigbarhet og gode rammevilkår for vekst og utvikling. Et sterkt næringsliv betyr jobber og liv i lokalsamfunn, og skatte kroner til felleskassa.

NiS støtter målet om et bredt skatteforlik på tvers av blokkene i Stortinget, fordi stabilitet og forutsigbarhet er avgjørende for hele mangfoldet av bedrifter som utgjør næringslivet vårt.

Samtidig vil vi understreke at et slik forlik totalt sett må innebære betydelige skattelettelser for næringslivet. Norge sakker akterut når det kommer til gründerskap, tilgang til risikokapital og skalering. Det er for få incentiver til å etablere en bedrift og beholde drift og eierskap i Norge.

For Stavanger-regionen er det spesielt viktig at skattesystemet forbedres på en måte som legger mer til rette for vekst, utvikling og nyetableringer. Store deler av vårt næringsliv er knyttet til energibransjen. Dersom vi ikke er godt nok rustet for utvikling og omstilling vil den ventede reduksjonen i olje- og gassproduksjon kunne få store negative konsekvenser for regionens næringsliv og arbeidsplasser.

For bredden av våre medlemsbedrifter er dagens kapital- og eierbeskatning den største utfordringen. Her skiller Norge seg negativt ut internasjonalt, og det svekker konkurranseevnen.

Formuesskatten må fjernes, sekundært ligge i helt nederste satsintervall

Formuesskatten er en særnorsk bedriftsskatt som rammer eierne uavhengig av om bedriften går med overskudd eller ei. Skatten tvinger eierne til å tappe selskapet for kapital, ta opp gjeld, eller selge seg ned (ofte til utenlandske kjøpere) og bør derfor fjernes helt. Jo mer suksessrik og verdifull bedriften er, jo sterke blir presset på utflagging. Mer enn halvparten av de 400 største «norske» nærings- og finansformuene styres nå fra utlandet.

Dersom et skatteforlik skal ha noe betydning for norsk næringsliv, må formuesskatten i det minste reduseres til den laveste satsen (0,25) i intervallet satt av skattekommisjonen. Dette er det aller

Næringsforeningen i Stavanger-regionen (NiS)

NiS representerer om lag 2000 medlemsbedrifter og er til stede i hele regionen – fra Dalane i sør til Ryfylke i nord. Våre største medlemsbedrifter er landets største bedrifter og de minste medlemmene er gründere som er i oppstartsfasen.

viktigste grepet et skatteforlik må levere på. Det vil være sterkt beklagelig dersom verdsettelsesrabattene fjernes og satsen legges i den høye enden av intervallet, da det i liten grad vil medføre reelle lettelser for næringslivet.

Ny Analyse har i en oversikt som Skattekommisjonen gjengir, vist at selskapene til eiere i formuesskatteposisjon i 2023, sto for 69 pst av alle ansatte og 86 pst av selskapsskatten betalt av norske privateide selskaper utenom olje- og gass. Formuesskatten rammer altså i praksis de bedriftene som bærer mest av norsk sysselsetting og skatteinntekter.

Ikke bare de store, privateide selskapene rammes. Belastningen med formuesskatt er krevende for små og mellomstore bedrifter (SMB-er). I motsetning til børsnoterte selskaper, har unoterte SMB-er sjelden tilgang til å hente inn ny egenkapital i markedet for å dekke eiernes formuesskatt. Eierne har ofte det meste av sin formue bundet i selskapet og lite likviditet utenfor virksomheten. Der store og børsnoterte selskaper kan spre skattebyrden på en bred eierbase eller refinansiere i kapitalmarkedet, må SMB-eieren som regel dekke skatten direkte fra selskapets kontantstrøm og/eller opparbeidete kapital. Det er tilfellet selv i år uten overskudd, og også om bedriften er i en investerings- eller vekstfase der tilgang til kapital er kritisk. Dette rammer særlig gründer- og familieeide bedrifter, der presset til å prioritere utbytte fremfor investering svekker vekstevnen og kan i verste fall true videre drift.

Formuesskatten gjør det også vanskelig for små og mellomstore bedrifter, og for vekst- og gründerelskaper, å vokse og hente kapital gjennom børsnotering. Ved notering verdsettes aksjene til markedsverdi, noe som kan skjerpe eierskatten kraftig. Samtidig gjør de nye eierne det mer krevende for de opprinnelige eierne å ta ut utbytte for å betjene skatten. Dermed bremser den norske eierbeskatningen fornuftige strukturendringer i næringslivet og svekker muligheten for å utvikle selskaper med bredt eierskap.

Dersom et skatteforlik innebærer at formuesskatten videreføres på et bestemt nivå, må den delen av selskapsverdiene som reelt sett er statens skattefordring, holdes utenfor grunnlaget. Eieren betaler inntil 37,84 prosent utbytteskatt når opparbeidet kapital tas ut av foretaket, og det samme gjelder ved realisasjon av aksjene. Denne andelen er dermed en latent skatteforpliktelse til staten, ikke eierens formue.

NiS vil, i likhet med skattekommisjonen, understreke at skattesystemet må gjøre det attraktivt ikke bare å investere i Norge, men også fra Norge. Det er en klar ulempe at norskeide virksomheter må ha høyere avkastningskrav enn andre, ikke minst i global konkurranse.

Store norske selskaper er ofte statlige eller utenlandskeide, mens mindre selskaper som er lokalt eide. Dette perspektivet glemmes ofte i debatten om formuesskatt. Lokale eiere investerer i lokalsamfunnene sine fordi de er tett på, kan gi støtte på ubyråkratisk vis, og vil vise sine ansatte at lokalmiljøet betyr noe. Samtidig er det nettopp denne gruppen som må ta av egenkapitalen for å betale formuesskatten. Resultatet blir ofte at selskapet selges til utenlandske eiere når det har vokst seg stort nok. Staten bør være like opptatt av lokalt eierskap som av utenlandske investeringer.

Utbytteskattesatsen må betydelig ned

Som Skattekommisjonen beskriver, har marginals-katten på utbytte (inkludert selskapsskatt) økt fra 28 pst til 51,5 pst siden skattereformen i 1992. Kommisjonen foreslår å holde skattesatsen på aksjeinntekter uendret på 37,8 pst, og prioriterer i stedet lettelser i formuesskatten. NiS mener dette ikke er tilstrekkelig.

Avstanden mellom norsk og utenlandsk eierskatt er blitt for stor, og en reduksjon i utbytteskatten til OECD-nivå (ca. 25 pst) bør inngå i et helhetlig forlik. Det er vanskelig å se

noen god grunn til at Norge skal forskjellsbehandle egne eiere og investorer sammenlignet med utenlandske konkurrenter.

Støtter kommisjonens syn på selskapsskatt

Kommisjonen anbefaler å holde selskapsskatten på 22 pst uendret. NiS støtter dette dersom formuesskatten avvikles eller settes til helt nederste sats i kommisjonens foreslåtte intervall. Støtten til kommisjonens forslag om nivå på selskapsskatt er dermed med forbeholdet om at Norge må følge utviklingen hos naboland tett og være forberedt på å reagere raskt dersom andre land reduserer sin selskapsskatt ytterligere.

Støtter flertall om fritaksmetode og skjermingsrente

Kommisjonens flertall anbefaler ingen innsnevring av fritaksmetoden mot porteføljelinvesteringer. Det støtter NiS.

Et mindretall på tre medlemmer i kommisjonen ønsker likevel å utrede en slik avgrensning. NiS vil på det sterkeste fraråde dette. Fritaksmetoden er stabil og internasjonalt utbredt, og en innsnevring vil skape usikkerhet og ramme hundretusener av aksjesparekontoer som bygger på samme prinsipp.

Skjermingsrenten er den delen av avkastningen på en aksjeinvestering som ikke ekstrabeskattes. Dette regnes som «risikofri» avkastning, altså det man uansett kunne fått ved å plassere pengene trygt, for eksempel i statsobligasjoner. Alt utover dette beskattes som vanlig utbytte.

I dag er skjermingsrenten satt lavere enn den reelle risikofrie renten, slik at også helt vanlig, risikofri avkastning ender opp med å bli ekstrabeskattet. NiS støtter derfor kommisjonens forslag om å knytte skjermingsrenten til renten på tiårige statsobligasjoner, slik at den bedre reflekterer den faktiske risikofrie renten.

Selv med denne endringen vil skattesystemet oppmuntre til å spare i rentepapirer fremfor aksjer. Renteinntekter skal fortsatt beskattes med 22 pst, mens skjermingsrenten på aksjer ofte gir lavere avkastning enn man kan få i obligasjonsmarkedet. Hele skjjevheten rettes altså ikke opp med kommisjonens forslag.

NiS foreslår at skjermingsfradraget heller kan utbetales allerede når investeringen gjøres, i stedet for å bli trukket fra i senere utbytte. Dette vil være provenynøytralt, men gi investoren en umiddelbar trygghet.

Haster med fjerning eller kutt i exit-skatten

Utflyttingsskatten har vært svært uheldig for norsk næringsliv. Den evner å både stenge folk «ute» og «inne» samtidig. Investorer og bedriftseiere flyttet ut av landet før skatten ble innført. En del gründere velger å flytte før selskapene blir for verdifulle. Andre igjen blir igjen i Norge og opplever at skatten er et stort hinder for skalering internasjonalt.

En samlet kommisjon støtter å redusere avdragssatsen på utdelt utbytte etter flytting fra 70 pst til dagens ordinære utbytteskattesats, som i dag er 37,84 pst, samt å innføre unntak for

personer med midlertidig botid. Siden avdragssatsen er knyttet til den ordinære utbytteskatten, må det da innebære at den faller ytterligere dersom forslaget om å redusere utbytteskatten til OECD-nivå (ca. 25 pst) blir vedtatt.

NiS støtter mindretallets forslag om å oppheve 12-årsregelen, slik at skatt på urealiserte verdier ikke lenger utløses – på samme måte som for bosatte i Norge. Det bør ikke være et hardere skatteregime for utflyttere enn for de som blir igjen i Norge.

Må heve ambisjonene for oppstart og vekst – og opsjonsbeskatning

Et viktig mål med et skatteforlik må være å gjøre Norge mer attraktivt å investere og etablere seg i. Det skaper både nye arbeidsplasser og skatteinntekter. Ifølge NHOs rapport, «Norsk konkurransekraft – Veien til vekst» (2005), er norske vekstselskaper mindre verdt enn de i andre nordiske land. De klarer ikke hente like mye risikokapital som selskaper i resten av Skandinavia. Norsk venturekapitalforeningen har kartlagt at svenske oppstartsselskaper i første halvår i fjor fikk fjorten ganger så mye kapital som de norske.

Det må med andre ord gjøres en jobb for å øke gründerskap, privat eierskap og antallet norske selskaper i vekst. Skattekommisjonens foreslåtte tiltak er ikke nok til å få til et virkelig løft, og bør derfor forsterkes.

NiS mener det er på tide å gjøre en kraftig forbedring av opsjonsskatteordningen. Kommisjonen foreslår å utvide ordningen, og det er positivt. Det holder imidlertid ikke å legge den tettere til svensk modell. Ambisjonene bør være å gjøre den bedre enn den svenske modellen, slik at det blir et reelt incentiv for å etablere seg og vokse i Norge.

NiS støtter derfor kommisjonens forslag om å erstatte særordningen med en mer generell ordning hvor beskatningen skjer etter at aksjene er realiserte. En slik utredning bør iverksettes snarest, da det vil hjelpe gründere og oppstartsselskaper og være en forenkling.

NiS merker seg også at kommisjonens forslag er helt uten incentiver til omstilling eller nye, grønne etableringer. Dersom næringslivet skal bidra til at Norge skal nå klimamålene, er skattesystemet nødt til å bidra til å gjøre det mulig.

Forsiktig med grunnlagsutvidelser

Kommisjonen mener det er behov for å utrede realisasjonsbeskatning ved arv eller gaveoverføring av næringsformue til stiftelser og andre upersonlige skattytere.

NiS vil sterkt fraråde dette. I Sverige og Danmark har eierstiftelser gjort det mulig å bygge globale industrikonsern som forblir på nasjonale hender over generasjoner. Skal Norge lykkes med dette, bør vi stimulere til denne eierformen, ikke skattlegge den strengere.

NiS advarer også mot at reduserte skattesatser brukes som forhandlingskort mot nye grunnlagsutvidelser som denne. Erfaringen er at grunnlagsutvidelser blir stående, mens satsreduksjoner lett reverseres på et senere tidspunkt.

Momsøkning slår verst ut for de med lavest marginer

Skattekommisjonen foreslår å heve den lave momssatsen på overnatting og persontransport fra 12 pst til 15 pst. Forslaget er anslått å gi staten 1,3 mrd. i økte inntekter. Kommisjonen åpner også for en sats på 25 pst om man i et skatteforlik ønsker å prioritere større kutt i andre skatter.

NiS vil advare mot en slik utvikling. Store deler av reiselivsnæringen er prissensitiv og har lave marginer. I en sesongsensitiv bransje, er det bare i høysesonger en slik avgiftsøkning kan sendes videre til kundene. I andre tider vil økningen presse bunnlinjen.

NiS støtter forslaget om å innføre avgifts- og registreringsplikt for plattformer som formidler korttidsutleie av fast eiendom. Det vil bidra til mer like konkurransevilkår mellom tradisjonelle overnattingsbedrifter og plattformer for private utleiende.

Grunnrenteskatten for havbruk bør avvikles eller verdsettelsesrabatten beholdes

Kommisjonen foreslår å fjerne verdsettelsesrabatten på 75 prosent for akvakulturtillatelser. NiS har forståelse for nøytralitetshensynet bak forslaget, men understreker at det vil forsterke behovet for å avvikle grunnrenteskatten og sette formuesskattesatsen lavest mulig. Det er de mindre, ikke-børsnoterte oppdrettsselskapene som rammes, noe som gir insentiv til salg, for eksempel til utenlandske aktører.

NiS mener grunnrenteskatten på havbruk ikke oppfyller kommisjonens egne kriterier for en slik skatt da den ble innført i 2023: at den innføres tidlig, før grunnrenten er kapitalisert, og at det er symmetri mellom statens andel av oppside og nedside, med rimelig behandling av historiske investeringer. Havbruk er dessuten en matproduserende næring, ikke en ressursrentenæring på linje med olje og gass.

Oppsummering av viktigste tiltak

NiS mener at:

- Formuesskatten bør avvikles. Norske eiere må få samme rammevilkår som utenlandske investorer. Dersom formuesskatten består, må satsen ikke overstige 0,25 prosent, med nullsats for arbeidende kapital i næring.
- Utbytteskatten bør reduseres til ca. 25 pst, som er gjennomsnittet i OECD.
- Fritaksmetoden bør videreføres uendret, i tråd med kommisjonsflertallets anbefaling. Bør ikke innsnevres mot porteføljainvesteringer. Skjermingsfradraget bør utbetales når investeringen gjøres, i stedet for å bli trukket fra i senere utbytte.
- Exit-skatten bør avvikles. Dersom det ikke er mulig, må den endres som foreslått av en samlet kommisjon. 12-årsregelen bør oppheves i tråd med mindretallets forslag.
- Selskapsskatten på 22 pst kan videreføres, men reduseres dersom den reduseres andre steder i Norden.
- Opsjonsordningen for oppstartsselskaper må inkludere langt flere enn det som foreslås av kommisjonen.
- Dersom verdsettelsesrabatten på akvakulturtillatelser fjernes, bør også grunnrenteskatten på havbruk avvikles.

Konklusjon

Etablering, skalering og investering av og i norske og rogalandiske bedrifter hindres av en unødig tung skattebyrde. Slik dagens skatte- og avgiftssystem er rigget, velger mange å starte gründereventyret sitt i Sverige eller flagge ut av Norge når selskapet går godt. Det må snus.

En eier- og kapitalbeskatning på linje med konkurrentlandenes vil trolig bidra til økt verdiskaping, til at investorer og bedriftseiere flytter hjem, og til at gründere velger å bygge selskapene sine i Norge fremfor i utlandet. Et selskap som blir stort i Norge, betaler selskapsskatt, arbeidsgiveravgift og skatt på lønn fra sine ansatte i tiår fremover. Lavere eierskatt bør derfor forstås som en investering i fremtidige skatteinntekter.

At bedriftseiere sitter igjen med mer penger til å investere i selskapet sitt og at det finnes flere incentiver til å starte noe nytt eller investere i Norge vil også gjøre det lettere å utvikle Stavanger-regionen videre når vi i fremtiden får mindre inntekter fra olje- og gassproduksjon.

Derfor er det også viktig at finansieringen ikke hentes inn gjennom nye grunnlagsutvidelser rettet mot norsk eierskap, slik kommisjonen dels legger opp til. Uansett innretning på summen av et skatteforlik bli et betydelig redusert skattetrykk for næringslivet.

Med vennlig hilsen,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Harald Minge', written in a cursive style.

Harald Minge, administrerende direktør,
Næringsforeningen i Stavanger-regionen